

Związki zawodowe w Polsce

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 23 stycznia 2019 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

SPIS TREŚCI

Członkostwo w związkach zawodowych	1
Obecność związków zawodowych w zakładach pracy	4
Postrzeganie działalności związków zawodowych w skali kraju	7
Ocena wpływu związków zawodowych na decyzje władz w kraju	9
Ocena skuteczności związków zawodowych	11

We wrześniowym sondażu¹ zapytaliśmy Polaków o przynależność do związków zawodowych i opinie na temat ich funkcjonowania. Interesowało nas, jak oceniana jest działalność związków zawodowych, czy – w opinii społecznej – są one skutecznymi obrońcami interesów pracowniczych oraz jak postrzegany jest ich wpływ na sprawę kraju.

CZŁONKOSTWO W ZWIĄZKACH ZAWODOWYCH

Członkostwo w związkach zawodowych deklaruje obecnie zaledwie 6% dorosłych Polaków, co stanowi 13% ogółu badanych pracowników najemnych. W porównaniu z czerwcem 2017 roku² tzw. uzwiązkowanie polskich pracowników najemnych nieznacznie wzrosło (zob. tabelę 1). Większość związkowców należy do związków zawodowych wchodzących w skład dużych organizacji (zob. tabelę 2).

TABELA 1

Członkostwo w związkach zawodowych	Deklaracje			
	ogółu badanych		pracowników najemnych	
	VI 2017	IX 2019	VI 2017	IX 2019
	w procentach			
Ogółem	5,2	5,9	10,8	12,9
w tym:				
NSZZ „Solidarność”	1,5	2,9	3,0	6,3
związki zrzeszone w Ogólnopolskim Porozumieniu Związków Zawodowych	2,3	1,6	4,6	3,4
związki zrzeszone w Forum Związków Zawodowych	0,6	1,0	1,3	2,2
inne związki	0,8	0,5	1,9	1,0

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (352) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganych komputerowo (CAPI) w dniach 12–19 września 2019 roku na liczącej 936 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

² Por. komunikat CBOS „Działalność związków zawodowych w Polsce”, lipiec 2017 (oprac. M. Feliksiak).

Generalnie rzecz biorąc, od 2006 roku odsetek członków związków zawodowych wśród ogółu dorosłych Polaków utrzymuje się na zbliżonym poziomie. Jest on jednocześnie niższy niż we wcześniejszym okresie, zwłaszcza na samym początku lat 90. Warto przypomnieć, iż w roku 1991 członkostwo w związku zawodowym deklarował niemal co piąty dorosły (19%). W ciągu kilku kolejnych lat liczba ta zmniejszyła się prawie o połowę, a w XXI wieku odsetek osób należących do tego typu organizacji nie przekraczał 9%.

CBOS

RYS. 1. Deklarowane członkostwo w związkach zawodowych wg terminów badań

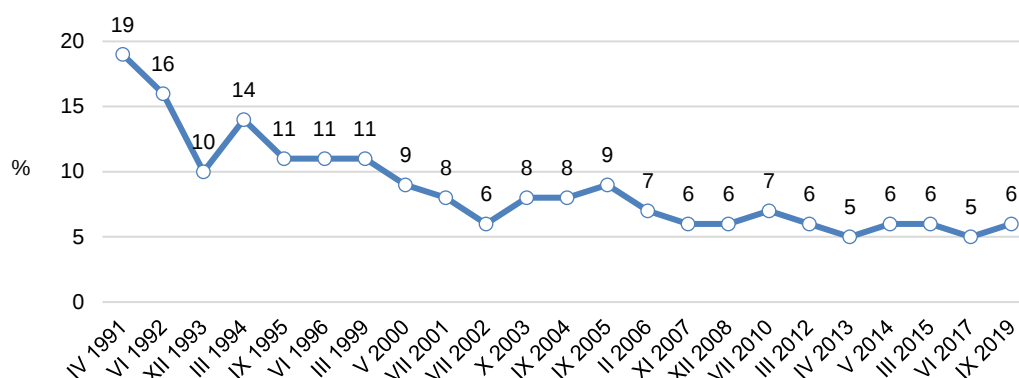

TABELA 2

Deklarowane członkostwo w związkach zawodowych	Wskazania respondentów według terminów badań																		
	IV 1991	VI 1992	XII 1993	III 1994	IX 1995	VI 1996	III 1999	V 2000	VII 2001	VII 2002	X 2003	IX 2004	IX 2005	II 2006	XI 2007	XII 2008	VII 2010	III 2012	IV 2013
	w procentach																		
NSZZ „Solidarność”	10	6	5	5	6	5	5	4	3	2	3	3	3	3	2	2	3	2	1
Związki zrzeszone w OPZZ	6	6	3	5	3	3	3	3	2	2	2	2	2	1	2	1	1	2	2
Związki skupione w Forum Związków Zawodowych	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Inne związki	3	4	2	4	2	3	3	2	3	2	2	2	3	2	2	2	2	1	0

Respondenci, którzy zadeklarowali przynależność do związków innych niż wymienione, zostali poproszeni o podanie nazw tych organizacji. Niektóre ze związków wymienianych jako „inne” są w rzeczywistości zrzeszone w OPZZ lub FZZ, o czym badani mogli nie wiedzieć. Od badania zrealizowanego w 2012 roku takie wskazania są przekodowywane do odpowiednich kategorii

Blisko trzy czwarte (74%) pracujących, którzy deklarują przynależność do związków zawodowych, jest zatrudnione w instytucjach, urzędach lub zakładach całkowicie państwowych, samorządowych lub publicznych (w tym także w jednoosobowych spółkach skarbu państwa), a tylko 18% pracuje w firmach całkowicie prywatnych. Najczęściej związkowcy są zatrudnieni w administracji państwowej, samorządowej, organizacjach społeczno-politycznych (23% pracujących związkowców), oświacie i nauce (20%) lub przemyśle przetwórczym i usługach przemysłowych (12%).

Jedną czwartą (25%) związkowców stanowią technicy i inny średni personel, pielęgniarki, podoficerowie, policjanci. Nieco mniej licznie w gronie związkowców reprezentowani są pracownicy administracyjno-biurowi, sekretarki, pracownicy poczty, recepcjoniści, telefoniści oraz robotnicy wykwalifikowani i brygadziści zatrudnieni poza rolnictwem i leśnictwem (po 20%). Mniej w gronie członków związków zawodowych jest specjalistów z wyższym wykształceniem (inżynierów, lekarzy, nauczycieli) i przedstawicieli zawodów twórczych (15%). Najmniej wśród związkowców jest przedstawicieli kadry kierowniczej (8%) oraz pracowników handlu i usług (6%). Co dwudziesty członek związku zawodowego jest już emerytem. Warto też dodać, iż z deklaracji badanych wynika, że najbardziej uzwiązkowioną grupą wśród pracujących zawodowo są technicy i inny średni personel, pielęgniarki, podoficerowie, policjanci (do związków należy 31% spośród nich). Ponadprzeciętnie często przynależność do związków zawodowych deklaruje też kadra kierownicza przedsiębiorstw i instytucji (21% przedstawicieli tej grupy).

TABELA 3

Do której z wymienionych grup zaliczył(a)by się Pan(i) ze względu na swoją obecną sytuację?

Odpowiedzi badanych deklarujących przynależność do związków zawodowych

Technicy i inny średni personel, pielęgniarki, podoficerowie, policjanci	25%
Pracownicy administracyjno-biurowi, sekretarki, pracownicy poczty, recepcjoniści, telefoniści	20%
Robotnicy wykwalifikowani i brygadziści zatrudnieni poza rolnictwem i leśnictwem	20%
Zawody twórcze i specjaliści z wyższym wykształceniem, inżynierowie, lekarze, prawnicy, nauczyciele	15%
Dyrektorzy, prezesi i kadra kierownicza przedsiębiorstw, instytucji oraz administracji państwowej i samorządowej	8%
Pracownicy sklepów, punktów usługowych, pracownicy usług osobistych, konduktorzy, opiekunki dziecięce, pracownicy ochrony	6%
Emeryci	5%
Pracownicy wykonujący prace proste zatrudnieni poza rolnictwem i leśnictwem, sprzątaczk, dozorczy, robotnicy pomocniczy	1%

Główną zmienną różnicującą deklaracje pracowników dotyczące przynależności do związków zawodowych jest jednak wielkość zakładu pracy mierzona liczbą zatrudnionych. Im większa firma czy instytucja, w której pracują badani, tym większe prawdopodobieństwo, że należą oni do związków zawodowych, przy czym znaczący odsetek związkowców notujemy w zakładach, w których pracuje co najmniej 50 osób, ale nawet wśród pracowników największych firm i instytucji członkowie związków zawodowych stanowią mniejszość. Generalnie rzecz biorąc, 87% badanych związkowców pracuje w firmach i instytucjach liczących co najmniej 50 zatrudnionych, z czego blisko połowa (47%) w tych największych – liczących co najmniej 250 pracujących.

TABELA 4

Czy obecnie należy Pan(i) do związku zawodowego?	Wielkość zakładu pracy mierzona liczbą pracujących			
	Odpowiedzi pracowników najemnych			
	do 9 osób	10–49 osób	50–249 osób	250 osób i więcej
	w procentach			
Tak	3	4	17	33
Nie	97	96	83	67

Związkowcy rekrutują się głównie z sektora publicznego. Tę prawidłowość potwierdzają też dane pokazujące odsetek członków związków zawodowych wśród pracujących w firmach czy instytucjach z różnym udziałem kapitału publicznego i prywatnego. O ile wśród zatrudnionych w instytucjach, urzędach, zakładach całkowicie państwowych, samorządowych lub publicznych oraz w jednoosobowych spółkach skarbu państwa 29% badanych deklaruje przynależność do związków zawodowych, to w firmach całkowicie prywatnych lub spółkach z udziałem właścicieli prywatnych i państwa odsetek związkowców jest śladowy (po 4%).

TABELA 5

Czy obecnie należy Pan(i) do związku zawodowego?	Gdzie Pan(i) obecnie pracuje? Proszę wziąć pod uwagę Pana(i) główne miejsce pracy Odpowiedzi pracowników najemnych			
	W instytucji, urzędzie lub zakładzie całkowicie państwowym, samorządowym lub publicznym (także w jednoosobowej spółce skarbu państwa)	W spółce z udziałem właścicieli prywatnych (polskich lub zagranicznych) i państwa	W zakładzie (spółce) całkowicie prywatnym poza rolnictwem lub w spółdzielni	W prywatnym gospodarstwie rolnym
	w procentach			
Tak	29	4	4	0
Nie	71	92	95	100
Odmowa odpowiedzi	0	4	1	0

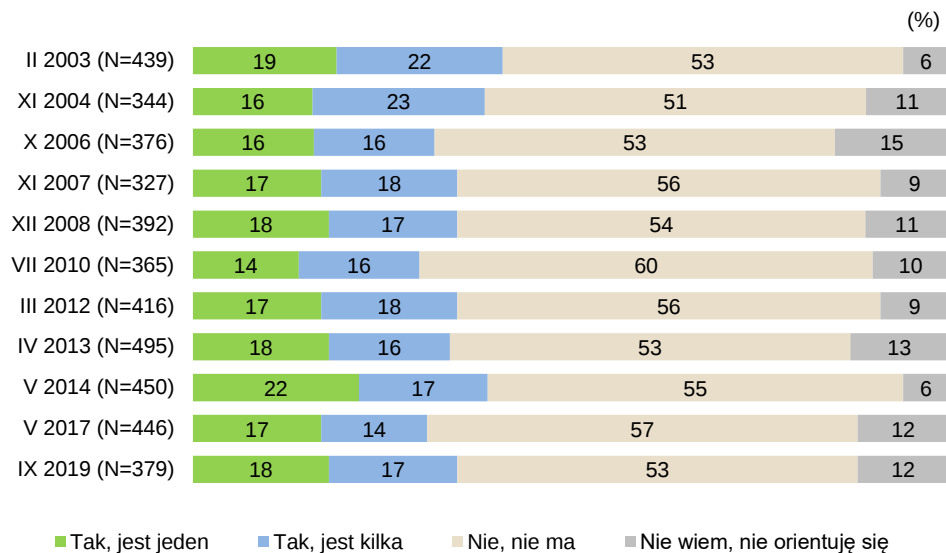
Podobnie jak dwa lata temu przynależność związkową częściej deklarują pracownicy starsi niż młodszy. W szczególności rekordowo wysoki jest odsetek deklarujących przynależność do związku zawodowego wśród pracowników najemnych z przedziału wiekowego 55–64 lata (wynosi on w tej grupie aż 29%). Ponadto 60% badanych związkowców przekroczyło 45 rok życia. W efekcie obecnie średnia wieku związkowców to 47 lat, a pracowników niezrzeszonych – 41 lat.

OBECNOŚĆ ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH W ZAKŁADACH PRACY

Od 2004 roku około jednej trzeciej badanych pracowników najemnych deklaruje, że w ich zakładach pracy działają związki zawodowe (obecnie 35%), natomiast większość pracuje w firmach i instytucjach, w których nie ma organizacji związkowej (obecnie 53%). Znaczący jest też odsetek tych, którzy nie orientują się, czy w ich zakładach pracy są związki zawodowe czy też ich nie ma (12%). Pracownicy, którzy deklarują, że w ich miejscu pracy są związki zawodowe, niemal równie często twierdzą, że działa u nich tylko jedna organizacja związkowa (18%), co mają świadomość, że jest ich więcej (17%).

RYS. 2. Czy w Pana(i) zakładzie pracy są związki zawodowe?

ODPOWIEDZI PRACOWNIKÓW NAJEMNYCH

Z przeprowadzonych wielozmiennowych analiz statystycznych wynika, że obecność związków zawodowych w zakładzie pracy lub jej brak różnicuje przede wszystkim sektor, w którym on działa oraz jego wielkość mierzona liczbą pracujących. Z deklaracji badanych pracowników najemnych wynika, iż związki zawodowe działają na ogół w instytucjach, urzędach, zakładach całkowicie państwowych, samorządowych lub publicznych oraz w jednoosobowych spółkach skarbu państwa – 77% zatrudnionych w zakładach pracy zaliczających się do tej grupy zadeklarowało, że w ich miejscu pracy są związki zawodowe. Większość zatrudnionych w firmach czy instytucjach z różnym udziałem kapitału publicznego i prywatnego oraz w firmach prywatnych deklaruje natomiast, iż w ich zakładach pracy nie ma związków zawodowych (odpowiednio 57% i 78%).

TABELA 6

Czy w Pana(i) zakładzie pracy są związki zawodowe?	Gdzie Pan(i) obecnie pracuje? Proszę wziąć pod uwagę Pana(i) główne miejsce pracy Odpowiedzi pracowników najemnych		
	W instytucji, urzędzie lub zakładzie całkowicie państwowym, samorządowym lub publicznym (także w jednoosobowej spółce skarbu państwa)	W spółce z udziałem właścicieli prywatnych (polskich lub zagranicznych) i państwa	W zakładzie (spółce) całkowicie prywatnym poza rolnictwem lub w spółdzielni
	w procentach		
Tak, jest jeden	37	11	8
Tak, jest kilka	40	7	4
Nie, nie ma	19	57	78
Nie wiem, nie orientuję się	4	25	10

Biorąc pod uwagę wielkość zakładu pracy mierzoną liczbą pracujących, na podstawie deklaracji osób w nich zatrudnionych można stwierdzić, iż im jest on większy, tym większe prawdopodobieństwo, że związki zawodowe są w nim obecne (deklaruje tak od 9% zatrudnionych w zakładach, w których pracuje do 9 osób, do 65% pracujących w zakładach mających co najmniej 250 pracowników).

TABELA 7

Czy w Pana(i) zakładzie pracy są związki zawodowe?	Wielkość zakładu pracy mierzona liczbą pracujących Odpowiedzi pracowników najemnych			
	Do 9 osób	10–49 osób	50–249 osób	250 i więcej osób
	w procentach			
Tak, jest jeden	0	16	26	27
Tak, jest kilka	9	7	26	38
Nie, nie ma	87	71	41	25

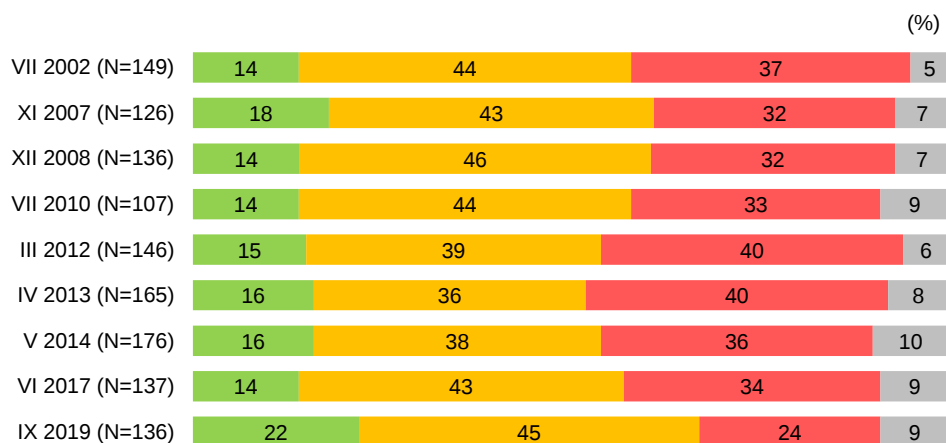
Pominięto odpowiedzi „Nie wiem, nie orientuję się”

Ocena działalności związków zawodowych w zakładach pracy badanych pracowników najemnych jest najlepsza spośród notowanych od 2002 roku. Co prawda, największa grupa uważa, że związki zawodowe w ich miejscu pracy starają się, lecz niewiele im się udaje (45%), ale tylko niespełna jedna czwarta pracowników najemnych zakładów, w których są związki zawodowe, twierdzi, że nie widać efektów ich działania (od czerwca 2017 roku spadek o 10 punktów procentowych), natomiast 22% ocenia, że związki są efektywne i załoga wiele im zawdzięcza (od czerwca 2017 roku wzrost o 8 punktów).

CBOS

RYS. 3. Jak Pan(i) ocenia działalność związków zawodowych w Pana(i) przedsiębiorstwie (zakładzie pracy)?

WSKAZANIA PRACOWNIKÓW NAJEMNYCH ZAKŁADÓW, W KTÓRYCH SĄ ZWIĄZKI ZAWODOWE

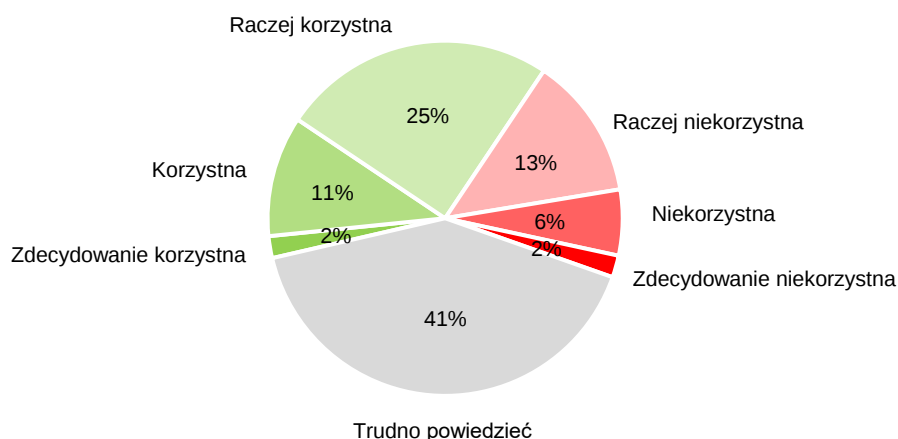
■ Są efektywne, załoga wiele im zawdzięcza ■ Starają się, lecz niewiele im się udaje
 ■ Nie widać efektów ich działalności ■ Trudno powiedzieć

POSTRZEGANIE DZIAŁALNOŚCI ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH W SKALI KRAJU

Działalność związków zawodowych z perspektywy ogólnokrajowej znacznie częściej oceniana jest pozytywnie (38%) niż negatywnie (21%). Warto jednak zauważyć, iż zarówno badani, którzy uważają, że, ogólnie rzecz biorąc, obecna działalność związków zawodowych jest dla kraju korzystna, jak i będący przeciwnego zdania, swoje opinie najczęściej wyrażają w sposób mało zdecydowany. Ponadto duża część respondentów (41%) uchyliła się od odpowiedzi na to pytanie. Wszystko to może wskazywać, że wizerunek związków zawodowych jest mało wyrazisty, a ich działalność niezbyt znana opinii publicznej. Warto dodać, iż znaczna część Polaków nie potrafi ustosunkować się do działalności związków zawodowych także wtedy, gdy pytanie dotyczy szczegółowo działań NSZZ „Solidarność”, Ogólnopolskiego Porozumienia Związków Zawodowych i Forum Związków Zawodowych³.

CBOS

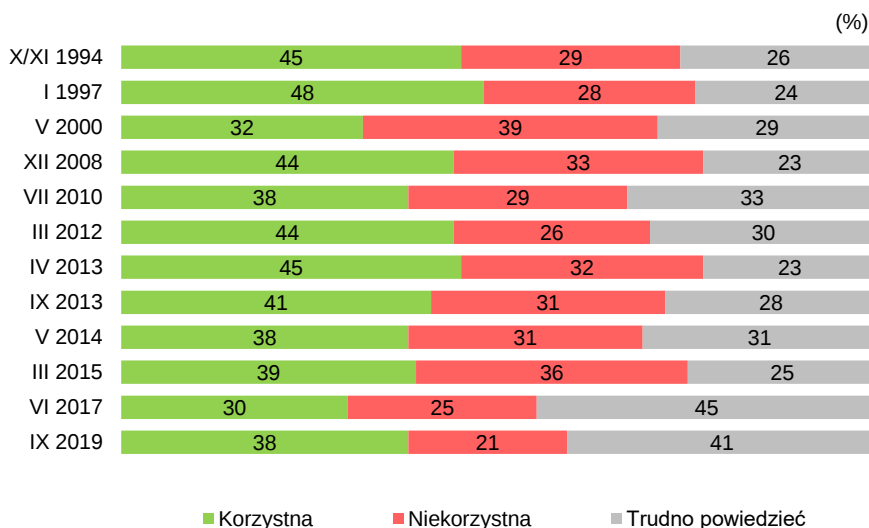
RYS. 4. Czy ogólnie rzecz biorąc, obecna działalność związków zawodowych jest dla kraju korzystna czy też niekorzystna?

Odsetek pozytywnych ocen skutków działalności związków zawodowych dla kraju jest obecnie znacznie wyższy niż w roku 2017 (wzrost o 8 punktów procentowych) i taki jak w latach 2014–2015. Ocen negatywnych jest natomiast obecnie najmniej od 1994 roku.

³ Por. komunikat CBOS „Oceny działalności instytucji publicznych i mediów”, wrzesień 2019 (oprac. M. Feliksiak).

RYS. 5. Czy, ogólnie rzecz biorąc, obecna działalność związków zawodowych jest dla kraju korzystna czy też niekorzystna?

Z przeprowadzonych analiz wielozmiennowych⁴ wynika, iż oceny działalności związków zawodowych w odniesieniu do kraju w największym stopniu różnicują deklarowane przez badanych poglądy polityczne, przy czym respondenci identyfikujący się z prawicą znacznie częściej niż deklarujący poglądy centrowe lub lewicowe oraz niepotrafiący ich określić na osi lewica–centrum–prawica twierdzą, że – ogólnie rzecz biorąc – obecna działalność związków zawodowych jest dla kraju korzystna (48% wobec odpowiednio 35%, 36% i 28%) – zob. tabelę aneksową 1.

Znacznie częściej pozytywną opinię o działalności związków zawodowych mają młodzi Polacy (aż 61% ankietowanych z przedziału wiekowego 18–24 lata i 46% z przedziału 25–34 lata uważa, że obecna działalność związków zawodowych jest dla kraju korzystna) niż starsze pokolenia. Ponadprzeciętnie wysokim odsetkiem negatywnych ocen skutków działań związków zawodowych w skali kraju wyróżniają się badani sprawujący funkcje kierownicze i specjaliści z wyższym wykształceniem (35%) oraz osoby o najwyższych dochodach (33% wśród osób deklarujących miesięczne dochody *per capita* powyżej 2500 zł), a także mieszkańcy największych miast (30% w miastach liczących co najmniej 500 tys. mieszkańców).

Działalność związków zawodowych pozytywnie częściej oceniają związkowcy niż badani, którzy do związków zawodowych nie należą, choć także część związkowców ma wątpliwości, czy jest ona dla kraju korzystna. Sama obecność związków zawodowych lub jej brak w zakładzie pracy respondenta nie różnicuje istotnie opinii o wpływie działalności związków zawodowych na sytuację w kraju.

⁴ Wykorzystano moduł IBM SPSS Decision Trees.

TABELA 8

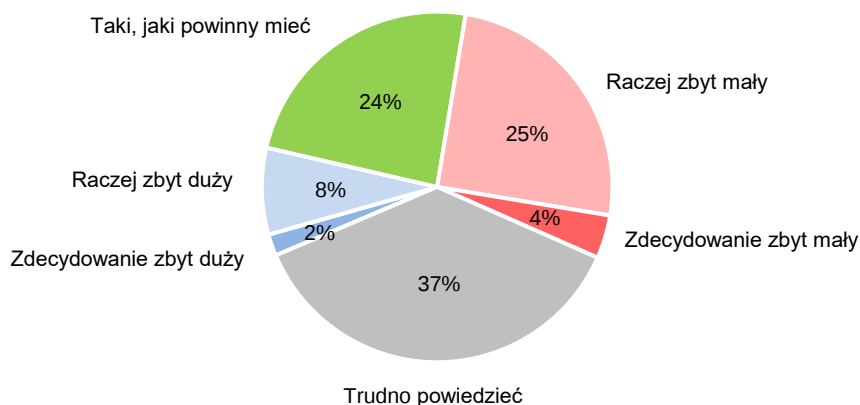
Czy, ogólnie rzecz biorąc, obecna działalność związków zawodowych jest dla kraju korzystna czy też niekorzystna?	Czy obecnie należy Pan(i) do związku zawodowego?	
	Tak	Nie
	w procentach	
Korzystna	63	37
Niekorzystna	19	21
Trudno powiedzieć	18	42

OCENA WPŁYWU ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH NA DECYZJE WŁADZ W KRAJU

Polacy niemal trzykrotnie częściej twierdzą, że wpływ związków zawodowych na decyzje władz w naszym kraju jest zbyt mały (29%), niż że jest on zbyt duży (10%). Warto jednak podkreślić, iż obie oceny na ogół wyrażano w sposób mało zdecydowany. Ponadto blisko dwie piąte (37%) badanych nie potrafiło zająć stanowiska w tej kwestii.

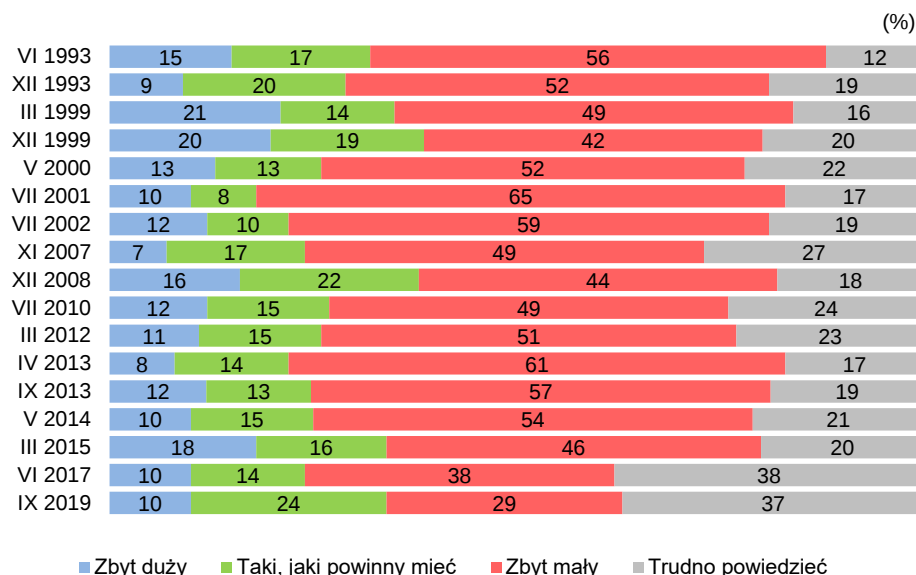
CBOS

RYS. 6. Czy, Pana(i) zdaniem, związki zawodowe mają obecnie zbyt duży, wystarczający czy też zbyt mały wpływ na decyzje władz w naszym kraju?

W porównaniu z poprzednim badaniem przeprowadzonym w 2017 roku nie zmienił się odsetek ogółu dorosłych Polaków oceniających, że związki zawodowe mają obecnie zbyt duży wpływ na decyzje władz w naszym kraju, znacząco przybyło natomiast tych, którzy uważają, że jest on taki, jaki powinien być (wzrost o 10 punktów procentowych, do 24%), a ubyło oceniających, że ten wpływ jest zbyt mały (29%, spadek o 9 punktów). Warto zaznaczyć, iż odsetek badanych uważających, że związki zawodowe mają obecnie wystarczający wpływ na decyzje władz w naszym kraju, jest obecnie najwyższy od 1993 roku. Na najniższym notowanym poziomie plasuje się natomiast odsetek uważających, że ten wpływ jest za mały.

RYS. 7. Czy, Pana(i) zdaniem, związki zawodowe mają obecnie zbyt duży, wystarczający czy też zbyt mały wpływ na decyzje władz w naszym kraju?

Także w tym przypadku opinie badanych różnicują przede wszystkim ich deklarowane poglądy polityczne, przy czym o ile respondenci o poglądach prawicowych najczęściej uważają, że związki zawodowe mają obecnie wystarczający wpływ na decyzje władz w naszym kraju (35%), to identyfikujący się z lewicą i politycznym centrum najczęściej oceniają, że jest on zbyt mały (odpowiednio 48% i 37%) – zob. tabelę aneksową 2.

Co ciekawe, ocenę wpływu związków zawodowych na decyzje władz w Polsce istotnie różnicuje również płeć badanych, przy czym mężczyźni znacznie częściej niż kobiety uważają, że ten wpływ jest taki, jaki powinien być (30% wobec 18%) lub jest zbyt duży (15% wobec 6%), natomiast kobiety częściej niż mężczyźni oceniają, że wpływ związków na decyzje władz krajowych jest zbyt mały (34% wobec 25%) lub nie potrafią tego ocenić (42% wobec 31%) – zob. tabelę aneksową 2.

Warto też dodać, iż związkowcy częściej niż badani, którzy do związków nie należą, uważają, że wpływ związków zawodowych na decyzje władz w naszym kraju jest taki, jaki powinien być (42% wobec 23%), natomiast nienależący do związków znacznie częściej niż związkowcy nie potrafią tego ocenić (38% wobec 16%).

TABELA 9

Czy, Pana(i) zdaniem, związki zawodowe mają obecnie zbyt duży, wystarczający czy też zbyt mały wpływ na decyzje władz w naszym kraju?	Czy obecnie należy Pan(i) do związku zawodowego?	
	Tak	Nie
	w procentach	
Zbyt duży	8	10
Taki, jaki powinien mieć	42	23
Zbyt mały	34	29
Trudno powiedzieć	16	38

Obecność związków zawodowych w zakładach pracy respondentów lub jej brak nie różnicuje zasadniczo rozkładów odpowiedzi na to pytanie. Jedyna różnica polega na tym, że badani, którzy pracują w firmach lub instytucjach, w których nie ma związków, rzadziej niż pracujący w miejscach, gdzie związki działają, oceniają, że mają one obecnie wystarczający wpływ na decyzje władz w naszym kraju, a częściej unikają jednoznacznej oceny.

TABELA 10

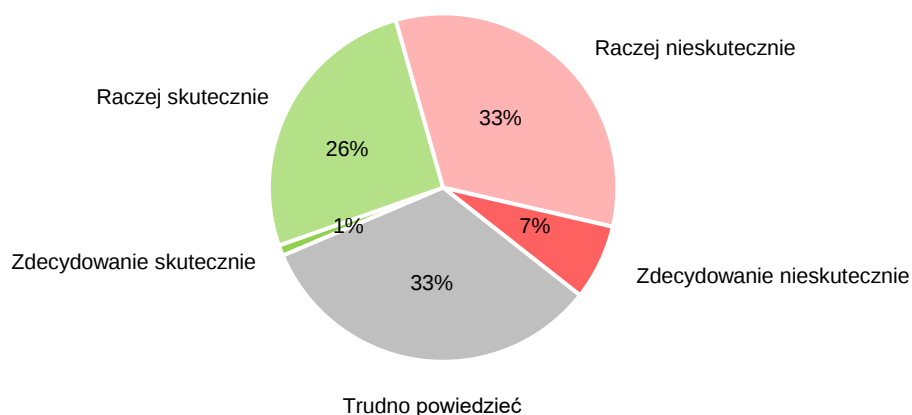
Czy, Pana(i) zdaniem, związki zawodowe mają obecnie zbyt duży, wystarczający czy też zbyt mały wpływ na decyzje władz w naszym kraju?	Czy w Pana(i) zakładzie pracy są związki zawodowe? Odpowiedzi pracowników najemnych	
	Tak	Nie
	w procentach	
Zbyt duży	11	9
Taki, jaki powinny mieć	30	18
Zbyt mały	39	35
Trudno powiedzieć	20	38

OCENA SKUTECZNOŚCI ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH

Polacy znacznie częściej skłonni są twierdzić, że związki zawodowe w Polsce bronią interesów pracowniczych nieskutecznie, niż że są w tych działaniach skuteczne (40% wobec 27%). Ponadto znacznie częściej ich skuteczność w tym zakresie oceniana jest zdecydowanie negatywnie niż zdecydowanie pozytywnie (7% wobec 1%). Co trzeci badany nie potrafi ocenić skuteczności związków zawodowych w dziedzinie obrony interesów pracowniczych.

CBOS

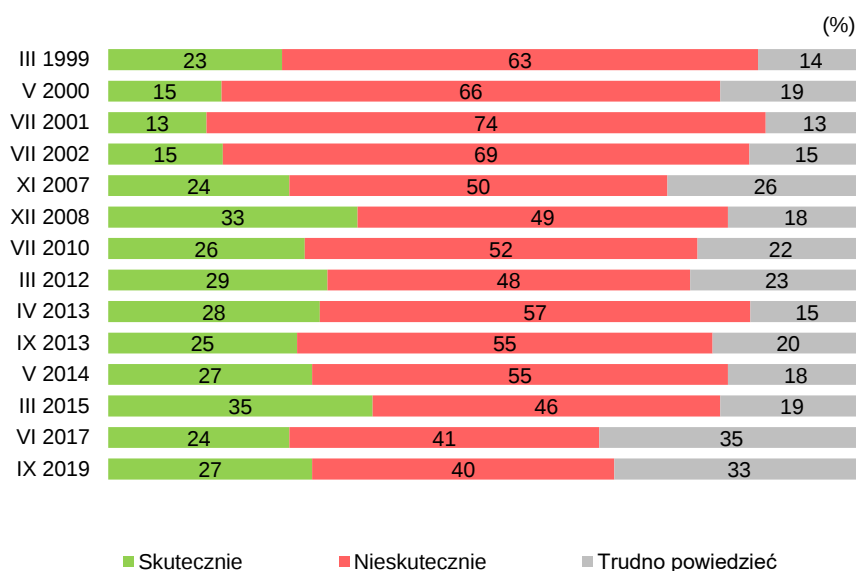
RYS. 8. Czy, Pana(i) zdaniem, związki zawodowe w Polsce bronią interesów pracowniczych na ogół skutecznie czy też nieskutecznie?

W porównaniu z rokiem 2017 nieco przybyło badanych uważających, że związki zawodowe w Polsce skutecznie bronią interesów pracowniczych (wzrost o 3 punkty procentowe), ale tylko nieznacznie (z 41% do 40%) zmniejszył się odsetek respondentów oceniających je jako nieskuteczne. Warto też podkreślić, iż jednocześnie od 2017 roku mamy do czynienia ze znacząco wyższymi niż we wcześniejszych badaniach odsetkami odpowiedzi „trudno powiedzieć”.

CBOS

RYS. 9. Czy, Pana(i) zdaniem, związki zawodowe w Polsce bronią interesów pracowniczych na ogół skutecznie czy też nieskutecznie?

Także ocena skuteczności polskich związków zawodowych w zakresie obrony interesów pracowniczych wiąże się przede wszystkim z deklarowanymi przez badanych poglądami politycznymi. Jako skutecznych obrońców interesów pracowniczych znacznie częściej niż pozostali badani postrzegają je osoby identyfikujące się z prawicą (38%). W grupie ankietowanych o poglądach lewicowych oraz wśród tych, którzy identyfikują się z politycznym centrum, większość uważa, że są one nieskuteczne (odpowiednio 58% i 51%). Respondenci niepotrafiący określić swoich poglądów politycznych na osi lewica–centrum–prawica w większości (59%) nie potrafią ocenić skuteczności związków w zakresie obrony praw pracowniczych (zob. tabelę aneksową 3).

Opinie o skuteczności związków zawodowych jako obrońców interesów pracowniczych wiążą się też z wiekiem badanych, przy czym najczęściej przekonanie o ich skuteczności wyrażają respondenci najmłodsi (40% w grupie wiekowej 18–24 lata), natomiast największy odsetek uważających, że są one nieskuteczne, notujemy wśród badanych w wieku 45–64 lata (49% w grupie wiekowej 45–54 lata i 47% wśród osób w wieku 55–64 lata) – zob. tabelę aneksową 3.

Co ciekawe, przynależność do związków zawodowych nie wpływa zasadniczo na rozkład opinii o ich skuteczności w zakresie obrony praw pracowniczych – główna różnica pomiędzy związkowcami i badanymi nienależącymi do związków polega na znacznie wyższym odsetku odpowiedzi „trudno

powiedzieć” w grupie nienależących do związków, natomiast proporcje uważających związki zawodowe za skutecznych i nieskutecznych obrońców interesów pracowniczych są w obu grupach podobne.

TABELA 11

Czy, Pana(i) zdaniem, związki zawodowe w Polsce bronią interesów pracowniczych na ogół skutecznie czy też nieskutecznie?	Czy obecnie należy Pan(i) do związku zawodowego?	
	Tak	Nie
	w procentach	
Skutecznie	37	27
Nieskutecznie	53	39
Trudno powiedzieć	10	34

Na ocenę skuteczności związków zawodowych jako obrońców interesów pracowniczych nie wpływa też to, czy badani pracują w zakładach, w których są związki zawodowe, czy też nie.

Członkowie związków zawodowych stanowią zdecydowaną mniejszość wśród ogółu pracowników najemnych. Związki zawodowe obecne są przede wszystkim w instytucjach publicznych i zakładach lub spółkach państwowych, natomiast tzw. uzwiązkowanie w sektorze prywatnym jest bardzo niskie. Wiąże się to zapewne m.in. z wielkością zakładów pracy – o ile blisko dwie trzecie (64%) pracujących w instytucjach, urzędach lub zakładach całkowicie państwowych, samorządowych lub publicznych (także w jednoosobowych spółkach skarbu państwa) deklaruje, że ich zakład pracy zatrudnia co najmniej 50 osób, to ponad połowa (56%) pracowników firm prywatnych jest zatrudniona w zakładach liczących do 49 pracujących.

W porównaniu z rokiem 2017 nastąpiła poprawa ocen działalności związków zawodowych. Przybyło pracowników, którzy uważają, że w ich zakładach pracy związki zawodowe są efektywne, załoga wiele im zawdzięcza, a ubyło tych, którzy twierdzą, że nie widać efektów działalności związkowej. Więcej spośród ogółu dorosłych Polaków ocenia, że – ogólnie rzecz biorąc – obecna działalność związków zawodowych jest dla kraju korzystna, niż uważa ją za niekorzystną. Nieco zwiększył się też odsetek badanych deklarujących, że związki zawodowe w Polsce na ogół skutecznie bronią interesów pracowniczych.

Choć w ocenie respondentów zwiększył się – w porównaniu z 2017 rokiem – wpływ związków zawodowych na decyzje władz w naszym kraju, to nadal najczęściej wyrażana jest opinia, że jest on zbyt mały.

Opracowała

Barbara Badora

TABELA 1

		Czy ogólnie rzecz biorąc, obecna działalność związków zawodowych jest dla kraju korzystna czy też niekorzystna?			Liczba osób
		Korzystna	Niekorzystna	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		38	21	41	936
Płeć	Mężczyźni	40	26	34	441
	Kobiety	37	16	46	495
Wiek	18–24 lata	61	4	34	70
	25–34	46	18	35	189
	35–44	37	22	42	161
	45–54	36	23	41	128
	55–64	36	24	39	183
	65 lat i więcej	29	23	48	206
Miejsce zamieszkania	Wieś	41	16	44	378
	Miasto do 19 999	33	27	41	145
	20 000 – 99 999	41	21	38	207
	100 000 – 499 999	40	24	36	145
	500 000 i więcej mieszk.	29	30	41	61
Wysztalcenie	Podstawowe / gimnazjalne	42	12	45	165
	Zasadnicze zawodowe	36	21	43	229
	Średnie	40	19	41	291
	Wyższe	37	28	35	251
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	39	35	26	104
	Średni personel, technicy	50	17	32	44
	Pracownicy adm.-biurowi	45	22	33	74
	Pracownicy usług	44	14	42	51
	Robotnicy wykwalifikowani	38	21	41	99
	Robotnicy niewykwalifik.	39	9	51	39
	Rolnicy	34	18	48	42
	Pracujący na własny rach.	31	28	40	52
	Bezrobotni	53	19	29	20
	Emeryci	31	21	48	255
	Renciści	28	19	53	52
	Uczniowie i studenci	60	9	31	47
	Gospodynie domowe i inni	45	14	41	58
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	47	24	29	134
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	36	23	41	103
	sekt. prywat. poza rolnict.	38	24	38	219
	prywatnym gosp. rolnym	35	15	49	50
Dochody na jedną osobę	Do 899 zł	35	24	42	87
	Od 900 zł do 1299 zł	45	16	39	112
	Od 1300 zł do 1799 zł	37	20	43	156
	Od 1800 zł do 2499 zł	48	22	31	142
	2500 zł i więcej	37	33	30	146
Ocena własnych war. mater.	Złe	25	25	50	51
	Średnie	34	20	46	323
	Dobre	42	21	37	562
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	39	2	58	33
	Raz w tygodniu	41	18	41	372
	1–2 razy w miesiącu	38	25	36	149
	Kilka razy w roku	39	17	44	224
	W ogóle nie uczestniczy	32	32	36	151
Poglądy polityczne	Lewica	36	29	35	157
	Centrum	35	26	40	259
	Prawica	48	19	33	332
	Trudno powiedzieć	28	9	63	172

TABELA 2

		Czy, Pana(i) zdaniem, związki zawodowe mają obecnie zbyt duży, wystarczający czy też zbyt mały wpływ na decyzje władz w naszym kraju?				Liczba osób
		Zbyt duży	Taki, jaki powinny mieć	Zbyt mały	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		10	24	29	37	936
Płeć	Mężczyźni	15	30	25	31	441
	Kobiety	6	18	34	42	495
Wiek	18–24 lata	1	44	18	37	70
	25–34	7	24	33	36	189
	35–44	10	26	26	38	161
	45–54	12	17	36	35	128
	55–64	14	25	30	31	183
	65 lat i więcej	12	18	28	43	206
Miejsce zamieszkania	Wieś	9	23	24	44	378
	Miasto do 19 999	9	17	41	33	145
	20 000 – 99 999	8	29	26	37	207
	100 000 – 499 999	10	26	39	25	145
	500 000 i więcej mieszk.	25	19	26	31	61
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	3	26	19	51	165
	Zasadnicze zawodowe	12	19	28	41	229
	Średnie	9	26	32	32	291
	Wyższe	14	23	35	29	251
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	14	14	45	27	104
	Średni personel, technicy	6	39	34	21	44
	Pracownicy adm.-biurowi	10	26	35	29	74
	Pracownicy usług	3	24	29	44	51
	Robotnicy wykwalifikowani	7	22	35	36	99
	Robotnicy niewykwalifik.	8	21	28	44	39
	Rolnicy	20	26	22	33	42
	Pracujący na własny rach.	21	29	9	42	52
	Bezrobotni	3	29	37	31	20
	Emeryci	13	20	26	41	255
	Renciści	4	20	23	53	52
	Uczniowie i studenci	2	39	16	43	47
	Gospodynie domowe i inni	7	27	37	29	58
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	13	23	44	20	134
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	3	20	37	40	103
	sekt. pryw. poza rolnict.	12	24	25	39	219
	prywatnym gosp. rolnym	17	29	20	34	50
Dochody na jedną osobę	Do 899 zł	11	20	37	31	87
	Od 900 zł do 1299 zł	10	35	20	35	112
	Od 1300 zł do 1799 zł	10	28	28	33	156
	Od 1800 zł do 2499 zł	10	26	39	26	142
	2500 zł i więcej	19	25	30	25	146
Ocena własnych war. mater.	Złe	7	17	32	44	51
	Średnie	8	21	29	42	323
	Dobre	12	25	29	33	562
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	12	17	15	56	33
	Raz w tygodniu	9	26	26	38	372
	1–2 razy w miesiącu	11	33	26	30	149
	Kilka razy w roku	9	21	34	35	224
	W ogóle nie uczestniczy	13	13	37	37	151
Poglądy polityczne	Lewica	11	13	48	28	157
	Centrum	10	22	37	31	259
	Prawica	14	35	20	31	332
	Trudno powiedzieć	4	15	21	60	172

TABELA 3

		Czy, Pana(i) zdaniem, związki zawodowe w Polsce bronią interesów pracowników na ogół skutecznie czy też nieskutecznie?			Liczba osób
		Skutecznie	Nieskutecznie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		27	40	33	936
Płeć	Mężczyźni	30	43	28	441
	Kobiety	24	38	38	495
Wiek	18–24 lata	40	20	40	70
	25–34	33	40	27	189
	35–44	29	35	36	161
	45–54	24	49	27	128
	55–64	23	47	30	183
	65 lat i więcej	20	39	41	206
Miejsce zamieszkania	Wieś	29	32	40	378
	Miasto do 19 999	25	48	27	145
	20 000 – 99 999	28	40	32	207
	100 000 – 499 999	27	49	24	145
	500 000 i więcej mieszk.	15	54	31	61
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	27	24	48	165
	Zasadnicze zawodowe	32	36	32	229
	Średnie	27	38	35	291
	Wyższe	22	56	22	251
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	18	68	14	104
	Średni personel, technicy	33	52	15	44
	Pracownicy adm.-biurowi	32	39	29	74
	Pracownicy usług	40	27	32	51
	Robotnicy wykwalifikowani	29	43	28	99
	Robotnicy niewykwalifik.	24	32	44	39
	Rolnicy	26	36	38	42
	Pracujący na własny rach.	27	38	35	52
	Bezrobotni	46	29	25	20
	Emeryci	21	40	39	255
	Renciści	23	30	47	52
	Uczniowie i studenci	39	15	47	47
	Gospodynie domowe i inni	34	31	35	58
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	28	55	17	134
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	20	57	23	103
	sekt. prywat. poza rolnict.	30	35	35	219
	prywatnym gosp. rolnym	30	34	37	50
Dochody na jedną osobę	Do 899 zł	31	36	33	87
	Od 900 zł do 1299 zł	37	28	35	112
	Od 1300 zł do 1799 zł	29	37	34	156
	Od 1800 zł do 2499 zł	30	49	21	142
	2500 zł i więcej	24	55	21	146
Ocena własnych war. mater.	Złe	24	39	37	51
	Średnie	20	42	37	323
	Dobre	31	39	30	562
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	20	25	55	33
	Raz w tygodniu	31	33	36	372
	1–2 razy w miesiącu	30	43	27	149
	Kilka razy w roku	24	44	33	224
	W ogóle nie uczestniczy	21	53	26	151
Poglądy polityczne	Lewica	21	58	22	157
	Centrum	25	51	24	259
	Prawica	38	32	30	332
	Trudno powiedzieć	17	24	59	172